

Dramatic Disbelief

פרשת ויגש תשפ"א

GENESIS

PARASHAS VAYIGASH

45 / 24 - 46 / 2

He sent the following: ten he-donkeys laden with the best of Egypt and ten she-donkeys laden with grain, bread, and food for his father for the journey. ²⁴ And he sent off his brothers, and they went. He said to them, "Do not become agitated on the way."

²⁵ They went up from Egypt and came to the land of Canaan to Jacob their father. ²⁶ And they told him, saying, "Joseph is still alive," also that he is ruler over all the land of Egypt; but his heart rejected it, for he could not believe them. ²⁷ However, when they related to him all the words that Joseph had spoken to them, and he saw the wagons that Joseph had sent to transport him, then the spirit of their father Jacob was revived.

²⁸ And Israel said, "How great! My son Joseph still lives! I shall go and see him before I die."

2

the fate of a liar: He is disbelieved even when he tells the truth! Jacob had believed them when they came and showed him Joseph's bloodstained tunic, indicating that a wild beast had devoured him; but now, even though they were telling the truth, he did not believe them (Avos d'Rabbi Nassan).

3

רש"י אלא שזכותו גרמה לו, דכתיב (והשע יא, ד) בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה, נשניל מינה האדם משכמים למאריס נחלים ולא נשנללאות, רש"י.

ובזה יבואר כי בעת שאמרו השבטים ליעקב עוד יוסף חי וכי הוא מושל בארץ מצרים, נתקשה יעקב בענין זה, כי ממה נפשך, אם יירדתו למצרים היא בגזירת שמים שנגזר עליו גזירת גלות, אם כן היאך נעשה מושל בארץ מצרים, שהוא היפך ענין גלות. ואם אין זו גזירת שמים, אלא הוא מחמת חטא שנגזר עליו (כן מן השמים, ועל זה היה ניחא לו, שאפשר שבאופן זה ימשול בארץ מצרים, אך לא ראה מה היא החטא אשר עברה נתחייב גזירת גלות, ולכן פג לבו ולא האמין להם.

אולם כשראה את העגלות אשר שלח יוסף, אז ידע כי באמת מה שמוטל עליו לרדת למצרים הוא מגזירת שמים, שנגזרה עליו גזירת גלות, ומכל מקום נעשה מושל בארץ מצרים, כדי שירד יעקב למצרים בזכות ובכבוד גדול. ולכן אז הבין שירד יוסף למצרים כדי לקיים גזירת גלות שנגזרה מן השמים עליו, מכל מקום שייך שימשול בארץ מצרים, ולכן לאחר שראה את העגלות האמין לדבריהם.

ונראה לומר שלא זאת בלבד שזכותו של יעקב עמדה לו, שירידתו למצרים היה בכבוד גדול, אלא גם יציאת בני ישראל ממצרים היה בחסד וברחמים,

רסז

קטפ

ותלמודו בידו ב פרשת ויגש / חיים של תורה

"ויפג לבו כי לא האמין להם"

השבטים חוזרים ממצרים ומבשרים את יעקב אבינו כי יוסף בנו חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים. על תגובתו הראשונה של יעקב מספרת התורה: "ויפג לבו כי לא האמין להם" (בראשית מ"ה, כ"ו). רק אח"כ, משדברו אליו את כל דברי יוסף, והראו לו את העגלות ששלח יוסף. השתנתה צורתו של יעקב אבינו, "ותחי רוח יעקב אביהם".

מדוע לא האמין יעקב אבינו לבניו? וכי עלה על דעתו שיתעללו בו בניו בנושא כה רגיש וכה עדין? אם היה זה שקר, חלילה, הרי שהיתה זאת התאכזרות שאינה מתאימה להם, ודאי לא לאדם זקן, ודאי שלא לאביהם.

האמנם היה צריך לסימן העגלות, כדי להיות משוכנע כי לא בדו בניו בדיה? ומדוע הוא מבקש כל כך ללכת ולראות את בנו? מה טיבה של ראייה זו, החשובה כל כך ליעקב אבינו?

משה

ויגש

חיי

רנו 4

קטפ

ח] ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי ויפג לבו כי לא האמין להם וגו', וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו ותחי רוח יעקב אביהם (מה, טו - ס). ויש להבין מה שמתחילה לא האמין יעקב לדבריהם שעוד יוסף חי, ורק לאחר שראה את העגלות האמין לדבריהם.

ונראה לבאר על פי מה שאמרו חז"ל (שנת פ"ט ע"ג) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל (מדן כל הגולים, שהרי על פי גזירת גלות ירד לשם,

A Battle of Feelings

When children only absorb the restrictive aspects of *Yiddishkeit*, *ch"v*, they begin to ask themselves, "Why must I do this? Why am I different from other children my age who have no restrictions?" Sadly, when these questions begin to surface, it is a signal that the materialism so readily available has begun to tempt the youngster, and he is not well-enough equipped with feelings of *kedushah* and *taharah* that can combat the appeal of *gashmiyus* and immorality.

As Rav Elchanan Wasserman explains,²¹ one cannot defeat the physical *yetzer hara* using *seichel* alone. The only way to overcome it is by awakening feelings of *ruchniyus*, which can combat the enticing feel of *aveirah* (as Rav Yisrael Salanter *zt"l* writes in his famous letter explaining the essence of *mussar*). However, if *Yiddishkeit* remains an intellectual ideal without entering the heart, it hardly stands a chance against the alluring attractions of the outside world.²²

— An education of *emunah peshutah* equips a child with the tools to face the world, since *Yiddishkeit* is instilled in his heart as his very life. If this is done properly, his war against the *yetzer hara* is now a battle of feelings, in which it is possible for feelings of *ruchniyus* to triumph.

Spiritual Joy

Further in this book, we will attempt to elaborate on ways to passionately convey *emunah* to children, which will result in their living and breathing *Ma'amad Har Sinai*. When one fulfills a mitzvah, warmth and passion are essential. This "*varemkheit*" is the otherworldly,

spiritual feeling that is awakened when we do a mitzvah, though our material side naturally tries to subdue it.³³ This is the *ruchniyus' dik* dimension. When one accesses this feeling, he is joyful at being *zocheh* to the opportunity of serving Hashem.³⁴ This explains the reason behind the horrific punishments mentioned in the Torah for not fulfilling mitzvos wholeheartedly and joyfully.³⁵

Rav Moshe Feinstein *zt"l* once explained why so many Jews were lost to *Yiddishkeit* in the early 1900s. Although many people were *moser nefesh* to keep Shabbos, they did so with an attitude of "*s'iz shver tzu zein a Yid* (it is so difficult to be a Jew)." Their children absorbed the message that *Yiddishkeit* is difficult, thus their *emunah* was compromised. *Emunah* can only bypass the brain and settle in the heart when it is communicated with *mesorah* in a manner that children can actually feel the joy and warmth of *Yiddishkeit*.

— We must create an atmosphere that perpetuates *Ma'amad Har Sinai*, so that spirituality becomes tangible and overtakes false materialism. When this is achieved, a person can actually feel the joyful warmth of

Yiddishkeit and sense the Divine truth that is our very core. Likewise, the study of Torah transports a person into the world of *ruchniyus*,³⁶ and immersing oneself in *avodas hamussar* also ignites the hidden spark of *kedushah*, causing one to rise above his physical dimension and feel this spiritual warmth.³⁷ Delving into the *sefarim* that discuss the *penimiyus* of the mitzvos and of *aggados Chazal* similarly elevates the level of spiritual awareness. In addition, fervent *tefillah* can arouse this connection.

ויצאו ממצרים קודם זמן גאולתם, כי יחיש הקב"ה קץ גלותם. על כן ותחי רוח יעקב אביהם, כי הבין מכך שאף שנגזרה גזירת גלות עליו ועל זרעו, מכל מקום יהיה כל זאת ברחמים.

וזהו כוונת דברי הוזהר הקדוש (דף י"א ע"ב) על הפסוק וירא את העגלות ותחי רוח יעקב אביהם, שמרמז על העגלות שבמקדש שהביאו הנשיאים. כי יעקב אבינו ראה ברוח קדשו שעתידים בני ישראל לצאת מגלותם ולבנות בית המקדש, ושעתידים בני ישראל להביא נדבת לבם לבנות את בית ה', ובוזה נכלל גם נדבת הנשיאים שהם הביאו את העגלות, ועל ידי העגלות נשלמה תרומת המשכן, וראה שעתיד הקב"ה להשרות את שכינתו בישראל, ולכן ותחי רוח יעקב אביהם, משמחת הגאולה ושעתיד הקב"ה להשרות שכינתו בישראל.

שרגא

פרשת ויגש

דעת

של

ויפג לבו כי לא האמין להם (מז, כו)

תירגם אונקלוס: "והוה מליא פיגן על לבה ארי לא הימין להון".

והוה מליא פיגן על לבה - המילים שלהם נעמדו על לבו של יעקב ולא נכנסו לפנימיות הלב, ולמה - "כי לא האמין להם". אין דברים נכנסים אל הלב אם החלק המרגיש של האדם אינו קולט אותם.

למדנו מכאן עד כמה חשוב החינוך לאמונה בחוש. אין להסתפק באמונה מתוך הכרה שכלית ומתוך ראיות והכנה, כי כל זמן שהאמונה איננה בחוש, הדברים אינם נקלטים בתוך לב האדם. כך טבעו של אדם: בכל מה שאינו מרגיש, לאמיתו של דבר, הוא אינו מאמין בזה באמונה גמורה, ואין הדברים הללו מתיישבים על לבו.

כשמחנכים לאמונה, צריך להיות דגש עיקרי על אמונה בחוש, ולא על ידיעות וסברות שכליות, כי אמנם מבינים את כל הראיות והסברות, אבל

מכל מקום הן לא חודרות עמוק לתוך הלב, ואינן משפיעות על נפש האדם. רק אמונה חושית משפיעה היטב על נפשו של האדם.

ילקוט לקח טוב - (דף כ"ב) א"ת

כיצד מגיעים לאמונה חושית? - "כל דבר שהנך זקוק לו, בקש אותו מהקב"ה. אם תרשום כך נעליים חדשות עמוד בפינת החדר ותאמר: רבונו של עולם ראה נא את נעלי הקדושת והמצא נא לי כסף כדי לקנות נעליים חדשות. וכך בכל דבר. על ידי זה תרגיל את עצמך להכיר ולהרגיש שהוא יתברך הנותן את הכל. כך רוכשים אמונה חושית!" סיים

לר"מ, מחנך בישיבה, שביקש מאת ה"חזון איש" הדרכה סמוך לכניסתו לתפקיד זה, אמר בין השאר כחאי לישא: בננוע לתלמידים: להשריש בלבבות אמונה בהשגחה פרטית... דבר זה משפיע מאוד על לב רך ונחרת לעד, שאין הפקר בעולם, הכל מתנהל בהשגחה ועל הכל אפשר להתפלל... זוהי הדרך הסלולה להצלחה... על ידי הדעת נהפכים לאיש אחר... העיקר הוא אותה פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה - "בכל דרכיך דעהו". (פאר הדור, חלק ב, עמ' רנה)

Once a person has experienced this warmth and feels the connection, *emunah* will be awakened in his heart. The barriers of *gashmiyus* will be broken down so that the awesome presence of Hashem is palpable and accessible.³⁸ In fact, the only way to overcome the *yetzer hara* is by

strengthening *emunah*, which allows one to enter the realm of truth and recognize the falsehood of sin. If a child is taught *emunah* in this way, it will be ingrained upon his heart and will successfully become his identity, which is above intellectual questioning.

15

לאמור, אפשר לפרש כי השבטים חששו כי יעקב אביהם ימות לאו דוקא למשמע העדרו של בנימין, אלא למשמע סיפור הגניבה. הם חששו כי בו ברגע שישמע כי גביע נגנב ע"י בנימין וכי בימים ספורים התדרדר בנו אל תרבותה הקלוקלת של מצרים, הוא ימות על אתר.

כי אצל יעקב גדולה סכנת החטא מסכנת המוות.

השבטים חוזרים ממצרים ומספרים ליעקב כי יוסף חי, שהוא צדיק ונשאר בתומתו כפי שהיה. יעקב אבינו שמח למשמע הבשורה, אך לרגע הוא לא מאמין. אין המדובר בשאלה של קיום פיזי, האם יוסף חי או לא, שכן ברור שבנושא זה לא יאמרו השבטים דבר שאינו ויצערו סתם כך את אביהם

16

זהו גם פשר שאלתו של יוסף לאחיו, מיד לאחר שהתודע להם ונגלה להם כיוסף: "העוד אבי חי?" (בראשית מ"ה, ג'). מפרשי התורה נתנו את דעתם לפשר שאלתו של יוסף, המברר אם אביו חי. הלא כבר שאל קודם לכן: "השלום לאביכם הזקן אשר אמרתם?" (בראשית מ"ג, כ"ז). הוא

נענה אז כי אכן שלום לאביו וכי הוא חי. מה מקום, איפוא, לחזור ולשאל, שוב אם הוא חי?

יתירה מזו, לפני רגעים ספורים התפתח ויכוח חריף בין יהודה ליוסף, ויכוח הסובב סביב טענתו של יהודה: "כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי, פן אראה ברע אשר ימצא את אבי" (בראשית מ"ד, ל"ד). כל עיקרו של העימות לא בא אלא בשל חששו של יהודה לחזור הביתה ולהתראות לפני אביו ללא בנימין. מובן מאליו, איפוא, כי יעקב חי. מה מקום אם כן, לשאלתו של יוסף, המבקש לדעת אם אביו חי?

מפורסמת תשובתו של הגאון בעל "בית הלוי" זצ"ל, המפרש כי אכן הדברים לא נאמרו בנימת שאלה אלא בנימה של תוכחה, כמי שרוצה לומר: היתכן שאבי נשאר חי אחרי כל עגמת הנפש שגרמתם לו, עגמה שכמעט והורידה אותו ביגון שאולזה?

היו שרצו לומר, כי יוסף חשב שעד כה לא אמרו לו את האמת מסיבות שעמם. עתה כאשר התגלה להם כיוסף ונודעה האמת, חזר ושאל אותם כדי לקבל תשובה של אמת.

17

ואולם, לאור החילוק שבין "שנות חיים" ו"שנות מגורים" יש מקום, אולי, להבנה חדשה בשאלתו של יוסף. יוסף לא התכוון לשאול אם אביו בחיים או מת. היה ברור לו, מתוך מה ששוחח עד כה עם אחיו, כי אכן אביו חי. כוונתו היתה למשווה שונה. הוא ביקש לדעת אם אביו חי בחי איכותו, בגדלותו וברוממותו, כמימים ימימה. האם נסדק משהו באישיותו והוא נפל ממדרגתו הגבוהה בעקבות האסון שפקד אותו, או אפשר שנשאר במרום מדרגתו הגבוהה, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

חששו של יעקב מיוסף חזי

משך יותר משני עשורים של שנים מתאבל יעקב אבינו על בנו וממאן להנחם. חז"ל מפרשים מדוע לא התנחם: "אין אדם מקבל תנחומין על החי וסבור שמת, שעל המת נגזרה גזירה שישתכח מן הלב ולא על החי" (בראשית ל"ז, ל"ה וברש"י שם). אם כך, היה על יעקב אבינו להבין זאת מעצמו, ולהסיק כי אם אינו יכול להתנחם, הרי שיוסף חי. אך יעקב אבינו אינו מתנחם בכך והוא ממשיך באבלו.

מסתבר, איפוא, שלא על מות בנו התאבל ימים רבים, אלא מתוך חשש שמא בנו חי והקדיח את תבשילו אי שם בניכר, במקום שאליו התגלגל. יעקב לא חשש ממות יוסף כמו שחשש מכך שהוא אינו חי כיהודי. כדרכם של יהודים, אשר העדיפו לראות את בנם עולה על המוקד ונשרף על קידוש ה', ובלבד שלא ישקר בברית אבותיו. יעקב אבינו ידע כי אפשר שיוסף התגלגל למקום של רשע ושם ישכח את מוצאו וביתו, ישכח את אביו וסבו הקדושים, ויאבד את כל מעלתו הרוחנית. לפי הקורות את יוסף במצרים מסתבר שאכן היה לו ממה לחשוש. יוסף התגלה, אמנם, כצדיק המושל ביראת אלוקים, מתחילתו ועד סופו, אלא שיעקב חשש לגורלו ולא יכל להתנחם.

יעקב לא קיבל תנחומים וסירב להתנחם על יוסף משום שבעצם העובדה שזוכר של יוסף לא נשכח ממנו, ואי אפשר היה לו לקבל תנחומין, הוא ראה כי יוסף כנראה חי. הוא שאל את עצמו מדוע אינו מתנחם, בו בזמן שגזירה נגזרה על המת שישתכח מהלב. משאלה זו הסיק כי אפשר שאכן יוסף חי, ועל כן אינו יכול להתנחם, שכן גזירה זו נגזרה על המת ולא על החי. אך עתה, משגברו הסיכויים שיוסף חי, גבר גם חששו של יעקב. הוא חשש כי יוסף חי במקום כמו מצרים, מקום בו פרק על תורה ומצוות. הוא חשש כי יוסף חי חיים שהמוות עדיף מהם. מבחינתו מוטב היה לו איך היה יודע כי יוסף מת בכשרות, כשומר תורה ומצוות. עתה, כאשר חשש מר העי על לבו והספק ניקר בו, היו חייו קשים ומרים והוא לא יכל לקבל נוחמים.

13

הסבר זה נותן לנו תמונה חדשה לצערו של יעקב אבינו. ויתכן שבשולי התמונה החדשה שהתקבלה, נוכל להבין גם את שתיתקו של יצחק אבינו, השומר סוד ואינו מספר דבר לבנו, יעקב אבינו. יצחק אכן היה יכול לספר ליעקב כי יוסף חי במצרים, אלא שבכך לא היה מניח את דעתו, וצער של יעקב רק היה גובר. שכן, אילו לא הצטער יעקב אלא מחשש שבנו נטרף או נהרג, ודאי היה מקום להודעתו הברורה של יצחק, המבשר כי יוסף לא נהרג, כי הוא בריא ושלם וחי במצרים. אך יעקב הרי חשש עוד יותר מפני האפשרות שיוסף חי. חי וחיוו כשל מת, חלילה. אדרבה, אילו היה יודע שנטרף ע"י חיה רעה, היה מתנחם מצערו, והעובדה שבנו מת כיהודי היתה מקילה עליו.

14

הסבר זה נותן מקום להבנתה של נקודה נוספת הקשורה לפרשת גביע הכסף שנמצא באמתחת בנימין, ואשר ענינו מתואר בסוף פרשת מקץ. כאשר נמצא הגביע, ויוסף רצה לעצור אצלו את בנימין, טען כנגדו יהודה: "ועתה כבואי אל עבדך אבי והנער איננו ונפשו קשורה בנפשו, והיה כראותו כי אין הנער ומת והורידו עבדך את שיבת עבדך אבינו ביגון שאולזה" (בראשית מ"ד, ל"א).

המפרשים התקשו לפרש טענתו של יהודה. והלא אפשר לספר ליעקב דברים כהווייתם: בנימין לא מת, אלא שנמצא באמתחתו גביע גנוב, הוא נלקח לכלא והוא מוחזק כעצור אצל מושל מצרים.

היו שפירשו, כי טענתו של יהודה היתה כי יעקב ימות ברגע שבניו יכנסו לביתו והוא יבחין שבנימין אינו עימם, עוד קודם שיסיפיקו לספר לו את שבדיוק התרחש היינו, "והיה כראותו כי אין הנער — ומת", עוד לפני שיוסבר לו כי בנימין חי וקיים ("התורה והמצוה" למלבי"ם). אלא שגם הסבר זה אינו מניח את הדעת, שכן גם לחשש זה יש פתרון. אפשר היה לשלוח שליח שיסביר ליעקב אבינו את מה שהתרחש, ושיספר לו על גורלו של בנימין, עוד קודם שיגיעו בניו לביתו והוא יראה שבנימין אינו ביניהם.

הגבוהה יותר: "ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי... ויסע ישראל וכל אשר לו... ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה" (בראשית מ"ה, כ"ח ומ"ו, א'-ב').

ועדיין יעקב חושש. כדרכם של צדיקים, החוששים לשער אחד של איסור מפני ארבעים ותשעה של היתר, גם הוא חושש שמא יוסף אינו בדיוק מה שהיה. שמא בנו מפרוים על המידה, ואולי בקשו לנחם אותו. גם הסימנים אינם מספקים אותו. הוא מהול ומדבר בלשון הקודש כאשר יצא מבית אביו, אך מי יודע מה הוא היום. הוא זוכר יפה את החילוק שנאמר בשיעור האחרון, אך מי אומר שזה מה שמעניין אותו היום. ואפשר שהוא לומד גם היום, אך אין הוא רואה בתורה נשמת רוח חיים כמו פעם. מי זה אשר יערב לו כי יוסף שבמצרים זהה בדיוק ליוסף שראה לאחרונה בשכם.

והוא מבקש לרדת. לראות במו עיניו. כי כח להם, לצדיקים קדושי עליון, להכיר אדם לפי קוי פניו. לקרוא את יראתו מתוך קלסתר פניו. "אלכה ואראנו בטרם אמות".

ויעקב מתבונן ובוהן. הוא סוקר את קלסתרו של בנו והוא יודע כי הוא נשאר בצדקתו. כן, זה אותו בן שאותו ראה לאחרונה בשכם לפני שנים רבות. עם אותה קדושה, עם אותה יראה ועם אותה תורה.

* הפעם הוא רגוע ביותר. "ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חי" (בראשית מ"ו, ל'). עד עתה הוא לא היה בטוח שיוסף חי. שהרי

רמב טעם פרשת ויגש ודעת

ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים (מה, כו).
נראה שנתכוונו בבשורה זו להודיעו שיוסף חי חיים הקרויים בפינו חיים, היינו שומר תורה, שגא' ואחם הדברים בה' אלקיכם חיים כלכם היום.

והוסיפו שהוא משל בכל ארץ מצרים ומכל מקום לא היה בזה כדי לפגום בחיי התורה שלו.

ועוד נראה לבאר עפ"י מה שפירש הגר"א זצ"ל, "כי לה' המלוכה ומושל בגויים ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", וביאר רבינו זצ"ל דשונה מלך ממושל, שמלך מולך ברצון העם, ומושל היינו כופה עליהם שלטונו שלא ברצונם, וזהו דאמרינן כי לה' המלוכה, היינו למלוך על בית ישראל שמקבלים עליהם ברצונם עול מלכותו, אבל בגויים הוא מושל שאין רצונם בכך, ובעתיד לבוא והיתה לה' המלוכה ויהיה למלך על כל הארץ, שגם העמים כולם יכירו אותו ויקבלו מלכותו ברצון.

ויעקב אבינו חשש שמא יוסף נוהג במצרים כמלך שונה כדרכי עכו"ם ומדבר בשפתם ומתלבש בלבושם כדי למצוא חן בעיני המצרים, (וכמו המשכילים בזמנינו), וכששמע יעקב שיוסף אינו כמלך אלא מושל בהם, היינו שכופה שלטונו עליהם והם אינם רוצים בו מפני שאינו כמותם, אוי נחה דעתו.

וכתיב בפסוק ויגדו, "לאמר" שלא הגידו לו בבת אחת שבגלל זקנותו עלול להתרגש יתר על המידה ולמות, אלא ספרו לאט לאט עד שהבין הדברים מעצמו.

קנו

יוסף המושל ביצרו

ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם (מ"ה, כ"ו)

הנה בפסוקים לעיל מוצאים אנו שאמר יוסף לאחיו כך (פסוקים ח' - ט'): "ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים, וישימי לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו, ומושל בכל ארץ מצרים. מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בן יוסף שמני אלקים לאדון לכל מצרים, רדה אלי אל תעמד".

ולכשתמצי לומר, הרי שעל דרכו של בעל "בית הלוי" זצ"ל יכולים אף אנו לפרש כי שאלה זו נשאלה בנימת עוקץ של תוכחה קשה. יוסף שואל: "העוד אבי חי?", כמי שרוצה לומר: הרי אתם לקחתם ממנו אם חיותו ואת מדרגת חייו הגבוהה. על ידכם ובגללכם הסתלקה ממנו השכינה משך זמן כה רב!

מסתבר שליבו של יוסף, בחיר תלמידיו של אביו הגדול, ניבא לו כי אפשר כן.

שאלתו אכן היתה במקומה. שהרי רוח הקודש פרשה מיעקב אבינו מיום שנמכר יוסף, משך עשרים ושתיים שנה. (רש"י לבראשית מ"ה, כ"ז). משך כל אותם שנים חשש מפני גיהנום, מפני שסימן היה בידו, כי אם לא ימות אחד מבניו בחייו לא יראה פני גיהנום (בראשית ל"ז, ל"ה).

קשה לנו להבין את הצער העמוק של מי שהורגל לנבואה ופתאום רוח הקודש הסתלקה ממנו. מפני שלא הורגלו בזאת. אך אין ספק שזהו חסר גדול מאד.

עד כמה כואב הדבר ניתן ללמוד מתפילתו של רוד המלך, המתפלל לאחר חצי שנה שבה היה מצורע ורוח הקודש הסתלקה ממנו: "אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני" (תהילים נ"א, י"ג-י"ד, וראה בסנהדרין ק"ז). ואף יעקב אבינו, מבחינה זו פסקה חיותו ממנו והוא ראה את עצמו כמת, כמו שניתן ללמוד מתשובתו לפרעה.

יוסף היה מודע למה שעשוי להטריד את אביו ולהרגיז את שלוותו. מסיבה זו הוא ממהר להציג לפני אחיו סדרת ראיות אשר יוכיחו כי נשאר אותו יוסף שהיה. לאחר שהראה לאחיו כי הוא מהול, וכי הוא מדבר בלשון קודש, הוא מוסיף לאחיו: "מהרו ועלו אל אבי ואמרתם אליו כה אמר בן יוסף שמני אלקים לאדון לכל מצרים רדה אלי אל תעמד" (בראשית מ"ה, ט'). המילה "שמני" נדרשת כנוטריקון למילים "שם אנני". יוסף מספר לאביו: שם אני את אלקים לאדון לכל מצרים. אני מפיץ אמונה בה', כמו הסבא, ואני מזכיר את שמו של ה' בכל הזדמנות המתגלגלת לידי. לא רק שאין הוא מתבייש ומסתיר את יהדותו, אלא שאת אמונת היחוד הוא מבקש להביא לכל מקום שבו הוא נמצא ואנשים שומעים אותו.

ואכן, אם נעקוב אחרי הפרשיות המספרות את סיפור המלכותו של יוסף במצרים, נמצא עקבות רבים לנסינו להביא את תודעת ההכרה בקב"ה אל המצרים. כאשר אשר פוטיפר תובעת את יוסף לעבירה, הוא עונה לה: "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת וחטאתי לאלקים" (בראשית ל"ט, ט'). אפילו בשעת מצוקה, בהיותו כעבד נכנע, הוא מזכיר לאדוניו את שם שמים. אח"כ, בשבתו

אחיו של יוסף שומעים מפיו כיצד מכניס הוא את שם שמים לתוך פיותיהם של המצרים, והם ממזהרים לבשר על כך לאביהם: "וידברו אליו את כל דברי יוסף" (בראשית מ"ה, כ"ז). גם את עובדת היותו של יוסף

מהול ספרו לאביהם, אות והוכחה כי אכן זהו יוסף. (בראשית מ"ה, ד', וי"ב וברש"י שם). בנוסף לכך ספרו לאביהם כי יוסף מספר בלשון קודש, סימן נוסף לזהותו (בראשית מ"ה, י"ב ויעיין ברמב"ן שם).

האחים פרשו לפני אביהם את אשר ראו ביוסף, את העובדה כי נשאר צדיק כמות שהיה וכי לא שכח את תלמודו ואת יראתו. הם הזכירו לו גם את השיעור האחרון שלמד עם יוסף, שיעור שעסק בדיניה של עגלה ערופה (בראשית מ"ה, כ"ז וברש"י שם).

ויעקב מבקש לחקור עוד ועוד. הוא כבר משוכנע כי זה יוסף. אך לא ברור לו אם זהו יוסף הצדיק. אם הוא נשאר באותה נקודה שבה נפרד ממנו בשכם לפני עשרים ושתיים שנה. אולי שנה ושכח תלמודו. ואולי, חלילה, גרוע מזה, שנה ופירש. הוא רוצה לדעת ולשמוע על הכל. והבנים מספרים. אולי הם מספרים שיוסף שומר שבת, שהוא שוחט כדת וכדין, שהוא צדיק יסוד עולם בגדרי קדושתו.

יעקב שומע ומתקשה להאמין. האמנם?!

לפתע, יעקב מתעלה לעולמות טמירין ונעלמים. הוא מתרומם טפח מעל הקרקע. רוח הקודש, הרוח שעזבה אותו מאז תחילת ימי אבלו, חוזרה במפתיע לשרות עליו. (בראשית מ"ה, כ"ז וברש"י שם). נפשו מזדככת ומתעלה והוא משוטט בהיכליו של הקב"ה.

גם מי שאינו נדרש לאותיות רש"י הקטנות, יבחין בכך בתורה עצמה. עד-כה הוא מוזכר כיעקב. וכאן, באחת השתנה שמו לישראל, השם הרומז כידוע לבחינתו

הרי לנו מפורש, כי הנוסח אשר ביקש יוסף מאחיו למסור לאביו הינו: 'שמני אלוקים לאדון לכל מצרים', ומעתה יש להתפלא על ששינו האחים מנוסח זה, ואמרו: 'עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים'. כמו כן עלינו לברר: מדוע יוסף אמר לאחיו כי הינו מושל בכל ארץ מצרים, בעוד לאביו הוא ביקש למסור דווקא כי שמו אלוקים לאדון לכל מצרים?

ונראה לומר, שלשון 'מושל' - מתייחסת לשתי ממשלות שונות: היא מתייחסת לממשלה על בני אדם, והיא אף מתייחסת לממשלת האדם על יצור, כמו שמוצאים אנו בפסוק במשלי (ט"ז, ל"ב): "טוב ארך אפים מגבור, ומושל ברוחו מלוכד עיר".

מעתה, לאחר שראו האחים את יוסף, ועמדו על מעמדו בארץ מצרים - הוא לא היה צריך לגלות להם אודות כך מאומה, וה'חידוש' שהוא ביקש לחדש להם הינו דווקא באשר למצבו הרוחני! לפיכך, אמר יוסף כי הוא מושל בכל ארץ מצרים, כלומר: למרות שהותו הארוכה במצרים - הוא מושל בתאוות-מצרים, ולא למד ממעשיהם של המצרים השפלים.

אכן, כאשר ביקש יוסף להעביר מסר לאביו - הוא הדגיש דווקא את 'אדנותו' במצרים, את ממשלתו החומרית על המצרים, בכדי להבהיר לאביו כי ביכולתו לדאוג לכל מחסורו אילו ירד אליו מצריימה, וכפי שבקש מפורשות: 'רדה אלי אל תעמוד'.

אולם האחים - ידעו היטב כי יעקב אבינו יהיה מוטרד ממצבו הרוחני של בן האובד, הרבה יותר מאשר ממידת יכולתו לדאוג לעתידו הגשמי... לפיכך, מיד כאשר הגיעו ובישרו לו כי 'עוד יוסף חי' - הם המשיכו והניחו את דעתו כי 'הוא מושל בכל ארץ מצרים', כלומר שלא הושפע כלל לדעה מדרכיהם של המצרים.

רק לאחר ההבהרה הנחוצה הזו - התפנו האחים להשלים את שליחותם ומסרו את דברי יוסף כצורתם, וכפי שממשיך הפסוק הבא ומתאר: "וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דיבר אליהם, וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותם, ותחי רוח יעקב אביהם".

ויפג לבו כי לא האמין להם (פרק מ"ה פסוק כ"ו)

תמוה הדבר הרי מטבעו רוצה אדם להאמין לבשורה טובה, ומדוע סירב יעקב להאמין שיוסף עודנו חי ומושל במצרים. וכי נסתפק בכוחות מלוכה הנצורות בסגולות נפשו של יוסף. ונראה דכיון שמסרו בשמו של יוסף "שהוא מושל בכל ארץ מצרים" לשון התפארות וגאון, כבר לא ישוה בעיני יעקב כל תוקף מלכותו של יוסף אם הביאוי לגאון, והוא כבר בבחינת בשורה רעה שסיקב להאמין. ורק כאשר המשיכו למסור את "כל דברי יוסף" (כפי שמבואר בפסוקים ז' ט"ו) שראה יד ה' בכל והשגחתו ית' בכל צעד, רק אז "ותחי רוח יעקב", שרוחו וחיונו של יעקב עדיין חי וקיים אצל יוסף.

לקוט יוסיף לקח

שלו

יש להבין, מקשה הגר"א דיסקין שליט"א בספרו "נחל אליהו", מדוע לא האמין להם יעקב, וכי חשד בהם שחם בדו את הדברים מליבם ומשקרים אותם? וכי אפשר לחשוד בשבטי ייח הקדושים שבדבר שהוא בציפור נפשו יוליכו את אביהם הצדיק והזקן שולל? הדברים יתבארו על פי מאמר חז"ל (מדרש תנחומא, וזאת הברכה, ז') "רשע בחייו חשוב כמת, מפני שרואה חמה זוורת ואינו מברך יוצר אור, שוקעת ואינו מברך מעריב ערבים. אוכל ושותה ואינו מברך עליהם. אבל הצדיקים מברכים על כל דבר ודבר שאוכלים ושותים ושרואים ושומעים".

ביאורם של דברים: בעל חיים, וכל שכן אדם, הם בבחינת חי מרגיש. הם רואים ושומעים, ומלאי חיות. בניגוד לצמחים, אשר אמנם הם גדלים, אך דרגת חיותם אינה מגיעה להניל. כיום מקובל לכנות אדם המחוסר הכרה במשך תקופה ממושכת בשם "צמח". כי כיון שאינו מכיר ומבין, ורק אוכל ושותה, הרי הוא כצמח. הוא הדין בחיי האדם היהודי. מי שמכיר את אביו שבשמים ויודע שהכל מאתו יתברך, הוא אדם שיש לו הכרה מלאה, והוא חי במלוא חיותו. לעומתו, מי שאינו מכיר במציאות ה' ובפעולותיו, הוא מחוסר הכרה כצמח וחשוב כמת.

כאשר בישרו ליעקב "עוד יוסף חי", היתה משמעות הדברים - חי במלוא מובן המלה! דהיינו למרות שיצא מהבית בגיל שבע עשרה נעברו עליו שלוש עשרה שנות נסיונות קשים של עבד וי"ב שנים נוספות בבית הסוהר. אחר כך עבר מנסיון העוני לתשע שנות נסיון העושר, ואף על פי כן הוא חי, בבחינת צדיקים - חיים! בנוסף לכך אמרו: "וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים" - מושל בטומאת מצרים, והיא אינה מושלת בו. יעקב בוודאי האמין להם שהוא חי ונושם, אך לא יכול להאמין שעדיין הוא חי כיהודי. ואם אמנם הוא חי אך כגוי, אין לכך כל ערך בעיני יעקב. כמו שמסופר שבתקופה שנלקחו ילדים לצבא הרוסי, צעקו אמותיהם מעזרת הנשים שבבית הכנסת שיעשו להם "מי שבירד" שימותו כיהודים ולא יחיו כגויים.

הגר"א השיב שיקחו את האיש לבית הכנסת, ויאמרו לו שילך לשבת במקום שבו ישב כאשר היה חתן. אכן כך עשו, וכאשר אמרו לו ללכת אל מקומו, הוא הסמיק והיה נבוך מאד. ואז הודה שאינו בעלה, וסיפר שפגש את בעלה והלה נתן לו את הסימנים, והוא השתמש בהם כדי להכשילה. שאלו את הגר"א כיצד ידע שהרמאי לא יוכל להצביע על מקום החתן בבית הכנסת, הרי כשם שמסרו לו את שאר הסימנים לא מן הנמנע שימסרו לו גם סימן זה? השיב הגר"א ואמר: במקום רשע זדוני ומחשבת טומאה, לא תעלה מחשבה של קדושה. כי קדושה וטומאה הם תרתי דסתרי.

זהו גם פשר שמחתו של יעקב, אם יוסף נתן סימן על ידי העגלות, הרי זה סימן מובהק ל"עוד יוסף חי". שכן אילו היתה טומאה בראשו, לא היה מקום לקדושה. על כן: "וירא את העגלות - ותחי רוח יעקב".

זאת 28 ויגש ליעקב שמה

א): "תלמיד שגלה מגלין רבו עמו שנאמר וחי עביר ליה מידי דתהוי ליה חיותא", והוסיף הרמב"ם (פ"ו מהל' רוצח ה"א): "וחי בעלי חכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין". והנה אותו תלמיד המחכים את רבו, הראוי לעמוד בתלמודו ולגדול בתורתו גם אם לא יהא צמוד לרבו, ולא עוד אלא שעיר מקלט זו שהוא נולה אליה מערי הלויים היא, שעליהם נאמר: יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל (דברים ל"ג י'), ומ"מ כיון שלא מן הכל אדם זוכה ללמוד (רישב"א שם), ויחסרו לו דרך הלימוד וכיוון המחשבה המיוחדים של רבו, והשגת הענינים לא תהיה באותה דרגה של עומק והארה, הרי נידון מצב כגון זה כמיתה, שכן היא חמדה אצל בעלי החכמה ומבקשיה, אלו שנתיגעו על התורה וקנו אותה בעמל כפיהם ואשר כל תשוקתם ובקשתם אליה, שאין תוספת הארה והעמקה בד"ת בבחינת מעלה גרידא אלא שאי אפשר כלעדיה, וההבדל בין מציאותה והעדרה הוא כהבדל שבין חיים למות. וא"כ בבחינת זו מתפרש עוד יוסף חי, דלא זו בלבד שלא ירד ממדרגתו אלא שעוד התעלה במצרים באותה מדה שהיה מתעלה בבית אביו, דאל"כ אי"ז בגדר "חי". ולפיכך "ויפג לבו כי לא האמין להם", וכ"ה במדרש שכאשר אמר (שם כ"ה): "ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי" וגו', (בראשית רבה פרשה צ"ד פסקא ג'): "ויאמר ישראל רב, רב כחו של יוסף בני שכמה צרות הגיעוהו ועדיין הוא עומד בצדקו".

Our discussion of the *middah* of *emes* — truth, or honesty — precedes our discussion of all the other *middos*, since it is the foundation upon which all the others are built. A person cannot improve himself if he is not honest about his failings, nor will he be motivated to improve himself if he does not seek the truth. Honesty can be compared to the foundation of a building, which has to be perfectly level; if it is not, then whatever is built upon it will be crooked and will eventually collapse. Similarly, if a person is not absolutely honest and straight, his character can easily become corrupted. Our Sages tell us (*Sanhedrin* 64a) that Hashem's "seal" is truth; therefore we are commanded to follow in His ways and ensure that we are truthful to the core.

33

Golden Apples - R. Lefsky

The Power of Truth 225

Yosef, who knew many other languages, would also know Hebrew? Nevertheless, the verse seems to emphasize this proof, as it says, "that it is my mouth speaking to you."

Further difficulty with believing that Yosef was alive and well arose when the brothers returned to Yaakov. He at first would not accept their report. Rashi explains that this is the punishment of a liar; even when he tells the truth, he is not believed. The brothers, who had lied and deceived their father when they had told him that Yosef had been devoured, were not believed even when they told the truth that he was alive. Only when they repeated their conversation with Yosef and he showed Yaakov the wagons that Yosef had sent did Yaakov finally believe them.

* This "proof," however, does not seem air tight. If Yaakov really thought that his sons were lying, why would he not assume that they could put together a few props to support their false claim? How did the wagons clear up the doubt in Yaakov's mind?

34

TWO-PART HOLINESS

Yosef's two proofs, *bris milah* and the speaking of *loshon hakodesh*, symbolize the "double covenant" that HaShem forged with Klal

את כל מה שנמצא בעולם, אפשר לחלק לשתי הגדרות: דומם וחי. "דומם" זה אבנים, עפר, ברזלים וכדו', ו"חי" הוא כל דבר שיש בו רוח חיים; אנשים, חיות וצמחים. מה ההבדל בין דומם לחי? ישנם כמה הבדלים, אבל אחד מעיקרי ההבדלים הוא: דבר חי צריך אויר ומזון כדי לשרוד ולהמשיך לחיות. אם לא נותנים לצומח אויר, אור ומים - הוא מתחיל מיד לנבול, ואם לא נותנים לגוף אוכל ומים אפי' רק ליום אחד, הוא מתחיל להיחלש - כלומר יודעים איך מרגישים במוצאי תענית.

ההבדל הזה בין חי ודומם אינו חידוש - החידוש היא שגם הנשמה היא בגדר "חי" - "ויפח באפיו נשמת חיים" (ברא' ב, ז) - וגם הנשמה צריכה מזון - ומזון הנשמה הוא לימוד וקיום התורה.²

"גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה ובעולם הבא" (אבות ג, ז) - יש בתורה סוג חדש של חיים, חיים נעלים הרבה יותר מחיי הגוף - וע"י התורה האדם יכול לעלות ממדרגה למדרגה של חיים רוחניים, כאשר אדם משיג הבנה יותר עמוקה ואמיתית בעבודת ה' "דומה לו כאילו עבשיו נעשה חי מתוך מיתח" (עלי שור חיב עמי תרסד). מטעם זה רב ניסים גאון היה מתוודה בכל יום על עבודתו של יום העבר, משום שעבודתו אתמול לא הייתה בשלמות כפי הכרתו של היום - הרי כל יום ויום נתחדשו לו חיים חדשים.³

30

על התורה נאמר "עץ חיים היא למחזיקים בה" (משלי ג, יח). הסביר הרב וולבה ז"ל שמרומז בפסוק זה ש"עץ החיים" שנא' עליו "ואכל וחי לעולם" (ברא' ג, כב) נגנז בתורה, ובמילים פשוטות יותר: יש "חיות רוחנית" שגנזה בתורה.

התורה היא "תורת חיים", כי תורה מעלה את האדם ממדרגה למדרגה של חיים רוחניים. "כי כה אמר ה' לבית ישראל - דרשוני וחיו" (עמוס ה, ד) - ככל שאדם דורש ומחפש את הקב"ה הוא משיג יותר ויותר דרגות של חיים רוחניים. כאשר אדם עולה ברוחניות, הוא מרגיש כאילו נפתח לו מימד חדש בלבד: עומק חדש ורוממות חדשה - חיים אחרים. "כי הם חיינו" - אלה הם החיים האמיתיים.

* אבל "חיות" לא סובלת הפסקות! אדם שלבו מפסיק לפעום לזמן מסויים - מת, וכבר צריכים תחיית המתים להחיות אותו, כך גם לב ה"חי" ברוחניות - לא סובל הפסקות, ואדם שמפסיק לעלות - יורד, והוא מתחיל להרגיש בלבד ריקנות וחורבן אשר בשפת התורה נקראת "מיתתו".⁷ תשובה וחזרה לדרגתו הראשונה הם בגדר תחיית המתים.⁸

"וחיי עולם נטע בתוכנו" - יש נטיעה של חיי נצח בתוך האדם, וככל שעוסקים בתורה ומקיימים את מצוותיה, מביאים את הנטיעה הזאת לגדול, לצמח ולעשות פרי - ועולים לדרגות גבוהות יותר ויותר של חיים רוחניים. ו"חיים רוחניים" לא נפסקים כשהאדם מת, אלא צריכים במיתתו עדיין קריית חיים (ברכות יח.) - "ואכל וחי לעולם".⁹

וחדוש

וינש

דרוש 31

רנ

עם זו יצאתי לי תהלה יספר.

I have formed this nation to proclaim my praises.³

Chazal state, "Israel was created to speak of G-d's praises, as it says, 'I have formed this nation, etc.'"⁴ We are HaShem's spokesmen in this world. In effect, we are a bridge between G-d and the rest of humanity.

What does it take to be that bridge? An appropriate spokesman is someone who understands what his boss really wants and at the same time knows how to convey it as accurately and faithfully as possible to the outsider. As a "bridge," he must be anchored at both ends.

For the Jewish people, this means that first of all, we must be connected as strongly as can be to HaShem. Our understanding of HaShem and His sense of truth must be as accurate as possible. Furthermore, we must convey that truth as accurately, truthfully and convincingly as possible.

~ This first anchor of the bridge is formed by *bris milah*. Through the covenant of the foreskin, we bind our passions and cravings to HaShem. By forging this covenant with us, He endowed us with the ability to love Him passionately, to cling to Him with all our being. Thus, the first prerequisite for being His spokesman is fulfilled with *bris milah*.

ובאדר"נ (פרק ל) אמרו כך ענשו של
צדאי וכו' נתחלה ויכירה
ולכסוף כי לא האמין להם. ונראה באור
הדברים, נתחלה לא האמין להם, שהרי
אמר ויכירה ולא האמין אלא להכרת עמנו,
ומתוך כך לא האמין להם כסוף, שהרי
בבר נובח ע"י הכרתו הפך דבריהם לעכשו,
אבל אם היה מאמין להם נתחלה ע"י
דבריהם, היה מאמין להם גם כסוף, כי
הפך שאמר הוא הפך שהתיר, והוא שאמר
הכרתו כאן ויפך לבו, מלהאמין עכשו, כי
לא האמין להם נתחלה.

35

The second covenant — the other side of the bridge — is in our power of speech. HaShem gave us the ability to use words of truth to convey the content of truth. If we corrupt our mouths with falsehood, the message that we broadcast will not be in sync with its content. A habitual liar never seems to be conveying truth, even when the facts happen to be correct.

A key element of this ability to speak truth is *lashon hakodesh*, the sacred language of Hebrew. The Ramban says that the reason that it is called the sacred language is because the Torah was given in Hebrew.⁵ This does not merely mean that because the Torah happened to have been given in Hebrew, that language is called "sacred." Rather, it means that this language was chosen to convey the ideals of sanctity to the world because it is the language best suited to express those concepts and values. It is the natural language of *kedushah*.⁶

37

POWERED BY TRUTH

This concept explains why Yosef's Hebrew constituted convincing proof of his identity. When the brothers sold Yosef, they resorted to an implicit lie by asking their father to "identify the bloodied cloak of Yosef."⁷ This ruined their ability to articulate in the language of *emes* — Yaakov's "native tongue."

Yosef, on the other hand, retained both covenants of *kedushah*. He was tested with *kedushas habris*, and by refusing Potifar's wife's advances, he achieved greatness. Additionally, his truthful words to Yaakov regarding his brothers brought about his troubles in the first place. Yosef likely suspected that he would arouse his brothers'

ire by speaking about their shortcomings and his dreams, yet he did not alter his words.⁸

The words of a person who is totally *emes* have a profound effect on the listener:

Chazal tell us:

ר' אלעזר בן עזריה אמה, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה. יוסף הצדיק שהוא ב"ו, כשהוכיח את אחיו, לא יכלו לעמוד בתוכחתו. הקב"ה, שהוא דיין ובעל דין, ויושב על כסא דין, ודן כל אחד ואחד, עאכ"ו שאין כל ב"ו יכולים לעמוד לפניו.

Woe unto us from the Day of Judgment and rebuke, for Yosef was a mere human, yet when he rebuked the tribes, [and said, "I am Yosef, you brother,"] they could not face him. Certainly, then, on the day that HaShem judges us...⁹

38

Yosef's rebuke featured no great oratory fireworks. It was a simple statement of fact. Its powerful effect came solely from the purity of the *emes* with which it was uttered.

Yosef, when he wanted to identify himself to his brothers, expressed the fact that, "My covenant with G-d is intact as on the day that I left you. My covenant of *kedushah* is intact, and the words that I am telling you ring with the sound of *emes*." The impact of his words came not only from the Hebrew language, but also, from the sense that his "*lashon*" was still "*kadosh*." He spoke the *emes* of Yaakov.

When the brothers returned to Yaakov and told him that Yosef was still alive, Yaakov didn't believe them, for their words had lost the power to convince. However, as they began telling him Yosef's words and showing him Yosef's wagon, the *emes* born by those words and objects made an impact. It was Yosef's *emes* — not the brothers' words — that convinced Yaakov.

Klal Yisrael was created to bear the testimony of HaShem and spread knowledge of Him in the world. To do that, we need to work not only on "outreach" skills, but — far more importantly — on ourselves. We need to strengthen our personal *kedushah* so that we are connected to HaShem. Likewise, we need to work on our *middah of emes*, for the more a person is an *ish emes*, the more powerful an impact his words will have on the listener.

48

The Integrity of Torah - R. Zweig

*Avos d'Rabbi Nosson*¹⁷ explains that this is the punishment of a *badai*, a person who lies: Even when he tells the truth, others do not believe him. The brothers had already lied to Yaakov when they told him that Yosef had been killed. As a result, even though they were telling the truth now, Yaakov felt that they lacked credibility.

41

However, this contention seems to be contradicted by a different episode in *Tanach*: the story of Shimshon and Delilah. In *Sefer Shoftim*¹⁸ the *navi* tells the story of Shimshon, the mighty warrior who fought the Pelishtim. Eventually, Shimshon married a woman named Delilah, who sought to ferret out the secret of his incredible strength so that the Pelishtim would be able to defeat him. The *navi* describes how Delilah repeatedly questioned Shimshon about the source of his strength and how he could be overpowered. Shimshon responded each time with a lie, claiming that he could be bound in a certain manner that would render him unable to escape. After each exchange, Delilah attempted to secure him in the way that he had described, only to discover that she had been deceived; Shimshon would break out of his bonds easily, his legendary strength still intact.

Delilah tearfully pleaded with Shimshon to share his secret with her, accusing him of not truly loving her. Finally, Shimshon relented and revealed that if his hair was shaved his strength would desert him. The *navi* then states¹⁹ that Delilah "saw that he had told her all his heart," and she shaved his head while he was sleeping. When Shimshon awoke he had indeed lost his strength and his wife delivered him into the hands of the Pelishtim.

How did Delilah know that Shimshon had finally revealed the truth? The *Gemara*²⁰ explains this with a simple axiom: *ניכרין — דברי אמת* — The truth is self-evident. When truth is spoken, it is recognizable as such to those who hear it.

This seems to be a direct contradiction to the comment of *Avos d'Rabbi Nosson*. When Yaakov Avinu was told the truth by his sons he was unable to believe them. If the truth is apparent when it is spoken, why wasn't Yaakov able to sense that his sons were not lying?

42

LIVING A LIE

Both of the questions now raised can be resolved through the following fascinating principle. The Hebrew language has more than one word for "liar." Perhaps the most common term is "שקרן," which is derived from the word "שקר" — falsehood, but the passage in *Avos d'Rabbi Nosson* quoted above uses a different term: "בדאי." This word is a form of the verb "בדא," which refers to inventing or fabricating

something. Thus, there is a subtle distinction between the two terms: A *shakran* is someone who lies whereas a *badai* is someone who makes things up.²⁶

43 This distinction can be explained as follows: When a *shakran*, an ordinary liar, tells a lie, he recognizes the lack of truth in his own words. He is aware that he is saying something false, but he has a reason — usually some sort of self-interest — to prevaricate. A *badai*, though, is a different type of liar: He is a person who has convinced himself that his lies are actually true. A *badai* lives in his own invented reality, completely unaware of the falsehoods that serve as the backdrop for his existence.

44 There is evidence that some people can pass lie detector tests even while they are lying. Many understand this to mean that some people are so addicted to lying that they can divorce themselves from their own actions to the point that telling a lie evokes no physiological response within their bodies. But there is another way to account for this: Sometimes a person can delude himself to the point that he believes he is telling the truth even when he lies. A person can deceive himself and thereby cause his own lies to register in his emotions as the truth. Rather than making a conscious decision to lie, he simply lives with a distorted perception of reality.

When the Talmud states that the "punishment" of a habitual liar is that he is not believed even when he tells the truth, it is because there is no way to distinguish between his lies and the truth. When an ordinary person tells a lie, he gives off certain subliminal vibes that betray that fact. When he tells the truth, others can discern that those vibes are absent. When a *badai* tells a lie, though, it resonates exactly like the truth; hence, even when he speaks the truth, no one else is aware of it.

When Shimshon lied to Delilah he knew exactly what he was doing. He was aware that his unshorn hair was the true source of his strength and he was merely pretending that there were other explanations for his might. However, no matter how talented an actor may be, others can still discern when he is putting on an act; and Delilah picked up the subliminal signs that he was lying. Consequently, when those vibrations were absent on her fourth attempt she realized that he was being truthful. This is what the *Gemara* means when it says that the truth can be recognized. A *badai*, though, is different: He believes his own lies and his self-delusion

makes even his truthful statements indistinguishable from falsehoods. As a result, he can never be trusted.

45 When Yosef's brothers reported that he had been devoured by an animal they were not merely *shakranim*, they were *badaim*. They had delivered their brother into the hands of uncivilized people who were likely to abuse him and torment him, and they knew that his chances of survival were slim. Thus, they deluded themselves into believing that their lie was the truth and that Yosef had indeed been killed. This delusion became so deeply ingrained in them that even their own father, with his immense wisdom and power of perception, was unable to tell the difference when they reported to him years later that Yosef had survived. As both statements were accompanied by the exact same emotional vibrations, Yaakov could not determine which one was true and which was false.

* To a certain extent every human being has an element of *badai* within himself. People are capable of convincing themselves that their actions are correct and virtuous even when they are precisely the opposite. Often, the parties in a quarrel will delude themselves into believing that they are fighting for the sake of Heaven while their dispute is actually motivated by self-interest. Parents may tell themselves that they have their children's best interests in mind when they discipline them for misbehaving, but they may actually be driven by concern over what their friends and neighbors will think of their children's behavior.

46

A person who deludes himself about the reality of his deeds becomes an unmitigated force of evil. When a person sins with the awareness that he is sinning there is always a possibility that he will change. Even if he succumbs to temptation he will be cognizant of the nature of his actions; it is possible that he will repent. However, a person who truly believes that he has acted correctly will never better himself. On the contrary, he will congratulate himself on his actions, living with complete confidence that his every act has been a *mitzvah* rather than a sin. The human capacity for self-delusion is so great that it can blind a person completely to the error of his ways.

47

Often, a person may be so disturbed by a flaw he recognizes within himself that he will fool himself into denying its existence. In the process, he will overcompensate for that shortcoming, to prove to himself that he does not have that flaw at all. Thus, a person will unconsciously invest the greatest effort in acting as if their greatest

weakness does not exist, to the point that they often come to view that very area as a strength of theirs.

Here is another example to which many of us can relate: Imagine that a man comes home at the end of his workday and is greeted by his wife with unusual warmth. His first thought will inevitably be, "What did she buy today without telling me?" This is actually a valid insight into the way the human mind works: When a wife does something that she subconsciously fears will strain her relationship with her husband, her natural reaction will be to overcompensate by showing him extra affection, thus convincing herself that she is a devoted, loving wife.

48

FACING THE TRUTH — AND OURSELVES

There is no greater harm we can do to ourselves than convincing ourselves that the things that are wrong are truly right. When we create false realities and overcompensate for our shortcomings rather than facing the truth about ourselves and rectifying our flaws, we immerse ourselves in falsehood in a way that is extraordinarily damaging. We essentially strip ourselves of the ability to become better, while we enter an endless cycle of constantly compensating more and more for our shortcomings in order to deepen our denial of their existence.

It is difficult to confront our own reality and admit to our flaws, but it is also much easier to do so than to endlessly spin the web of self-deception. When we create false realities we are forced to live in them and to constantly struggle to perpetuate them. A far more comfortable solution would be to actually work on the deficiencies we subconsciously ignore. A parent would be better off actually working on building his relationship with his children rather than overcompensating with ever more expensive gifts. A dishonest partner in a business would be better off actually becoming a person of integrity than maintaining the illusion that he is hardworking and trustworthy until the entire partnership falls apart. It may be painful to confront the truth, but in the long run it will be a source of far less anguish than remaining immersed in falsehood.

* The Talmud's description of the punishment of a "*badai*" is truly an excruciating fate. When a person's delusions become his own reality no one else will be able to discern when he finally speaks the truth. Indeed, the greatest thing a person can do for himself is to rid himself of this malaise, to resist the temptation to lie to himself and to live a life of truth — the truth about himself.